

Конкурентна політика Європейського Союзу

ШНИРКОВ О.І.

*(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)*

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

За підтримки програми Еразмус+ Європейського Союзу в межах проекту Центру досконалості Жана Моне №611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE «Поглиблений розвиток європейських студій в Україні: міждисциплінарний підхід».

Підтримка Європейською Комісією створення цієї публікації не передбачає підтримку її змісту, який відображає думку тільки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, яка тут міститься.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union within the Jean Monnet Centre of Excellence Project № 611625-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-CoE “Advancing European Studies in Ukraine: Interdisciplinary Approach”.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Основні форми антиконкурентної поведінки підприємств та державних органів:

- угоди підприємств, що обмежують конкуренцію;
- зловживання домінуючим становищем, які ведуть до обмеження конкуренції;
- дискримінаційне втручання держави в економіку.

Картельне регулювання в ЄС

- Договір про функціонування Європейського Союзу (ст. 101) прямо **забороняє через несумісність** зі спільним ринком всі рішення і договори між суб'єктами підприємницької діяльності, рішення асоціацій підприємств, які можуть вплинути на торгівлю між державами-членами і обмежували чи усували конкуренцію в межах спільного ринку, зокрема ті з них, які:
- прямо чи опосередковано **фіксують** закупівельні ціни чи ціни продажу та будь-які інші умови торгівлі;
- **обмежують або контролюють** виробництво, ринки, технічний розвиток чи капіталовкладення;
- **розподіляють** ринки чи джерела постачання;
- визначають **неоднакові умови** щодо рівноцінних угод з іншими торговельними партнерами, що створює для них нерівні конкурентні умови;
- укладання контрактів здійснюється залежно від прийняття іншими сторонами **додаткових зобов'язань**, які за своєю природою або відповідно до торговельної практики не мають зв'язку з предметом таких контрактів.

Винятки для картельних угод

– будь-яка картельна практика або категорія картельних практик, які сприяють поліпшенню виробництва та розподілу продукції, спричиняють технічний та економічний прогрес, надаючи при цьому споживачам справедливу частку вигоди, і, які:

- а) не накладають на підприємства таких обмежень, які не є необхідними для досягнення цих цілей;
- б) не надають підприємствам можливості усунення конкуренції стосовно значної частини даних продуктів.

Ст. 102 Договору про функціонування Європейського Союзу описує зловживання домінуючим становищем:

- пряме чи опосередковане нав'язування несправедливих цін купівлі чи продажу та інших несправедливих умов торгівлі;
- обмеження виробництва, ринків і технічного розвитку на шляху до потреб споживача;
- застосування неоднакових умов при укладанні рівноцінних угод з іншими торговельними партнерами, що ставить їх у конкурентно не вигідну позицію;
- укладання контрактів залежно від прийняття іншими партнерами додаткових зобов'язань, які за своїм характером чи відповідно до торговельної практики не стосуються предмету таких контрактів.
- нав'язування несправедливих цін може відбуватися шляхом:
- експлуаторських цін або умов (надто низьких або надто високих);
- грабіжницьких цін нижче від собівартості з метою усунення конкурентів з ринку;
- дискримінаційних цін залежно від національного походження покупця.

Державна допомога

- будь-яка допомога, що надається державою або за рахунок державних коштів у будь-якій формі, яка підриває або погрожує підірвати конкуренцію шляхом сприяння певним підприємствам чи виробнику певних товарів, оскільки це позначається на торгівлі між державами-членами, вважається несумісною зі спільним ринком.

Автоматичні відхилення для державної допомоги

- соціального характеру, яка надається індивідуальним споживачам за умов, що не веде до дискримінації з огляду на походження товару;
- на подолання наслідків стихійного лиха та інших надзвичайних подій;
- економіці певних регіонів ФРН, що потерпіли від її поділу.

Факультативні відхилення для державної допомоги

- допомогу регіонам, де рівень добробуту населення надзвичайно низький та високим є відсоток безробіття внаслідок відставання у розвитку;
- допомогу для сприяння важливим проектам загальноєвропейського значення або на відбудову економіки країни, стан якої серйозно погіршився;
- допомогу на регіональному та галузевому (секторальному) рівнях, якщо вона не передбачає негативного впливу на умови взаємної торгівлі й не суперечить спільному інтересу;
- допомогу для сприяння розвитку культури або збереження культурної спадщини;
- інші категорії допомоги, затверджені рішенням Ради кваліфікованою діяльністю голосів.
-

Блочні винятки для державної ДОПОМОГИ

- з наголосом на цілі соціально-економічного зближення в ЄС для віддалених та малонаселених територій;
- для малих та середніх підприємств для інвестицій, консультацій, участі у ярмарках, у європейських територіальних коопераційних проектах загалом до 7,5 млн. євро;
- щодо доступу малих та середніх підприємств до фінансування, починаючи зі start-up до 15 млн. євро на компанію;
- на дослідження, розробки та інновації, створення інноваційних кластерів, дослідницької інфраструктури;
- на навчання персоналу;
- у сфері спорту;
- для інвалідів;
- для захисту довкілля, до 100% витрат на відновлення отруєних земель, виробництво відновлюваної енергії; а також використання вторинної сировини;
- соціальна транспортна допомога для віддалених регіонів;
- для широкосмугової інфраструктури ;
- на збереження культурної спадщини;
- для аудіо-візуальних виробництв;
- для розвитку місцевої інфраструктури;
- для розвитку портів та аеропортів;
- допомога через фонди ЄС.

Правила конкуренції щодо окремих категорій підприємств:

- державних;
- таких, яким держави-члени надають особливі або виняткові права;
- таких, на які покладене управління службами, що становлять загальний економічний інтерес;
- таких, які мають характер монополії, що приносить дохід, та державних монополій комерційного характеру.

ЗОВНІШНІ ВИМІРИ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

- Світова організація торгівлі (СОТ)
- Міжнародна мережа з питань конкуренції (ICN), створена 25 жовтня 2001 р.
- Форум з глобальної конкуренції країн ОЕСР – Global Competition Forum (GCF)
- Договір про створення Європейського економічного простору (згодом - зони) ЄС та країнами ЕАВТ (Ісландією, Норвегією, Ліхтенштейном). Договір повністю включає всі правила конкуренції Договору про ЄС
- Двосторонні угоди (більше 100 країн) а) правила ЄС, б) співпраця, обмін інформацією і т.п.

Концепція впливу в конкурентному регулюванні ЄС

- принцип **екстериторіальності** конкурентних правил
- **економічна** сутність впливу
- критерій **імплементациї**
- **змішаний** кількісний поріг глобальних та комунітарних продаж/обігу

case - studies

- Скоординована економічна відповідь на COVID-19 ЄК (рекапіталізація TUI на 1.25 млрд євро, державна допомога Alitalia на 73 млн євро (2020))
- Початок розгляду Amazon Buy Box (2020) щодо пріоритетного розміщення інформації про єдиного продавця товару
- Регулювання у випадку субсидій іноземними урядами компаній, які діють на єдиному ринку ЄС (з 2021), у т.ч. з метою придбання компаній в ЄС

СИСТЕМА ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ

- конкурентна політика в Україні має **однакові** основні **принципи та філософію** з комунітарною конкурентною політикою ЄС.
- **Закони України «Про захист економічної конкуренції» (2001) «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (2014)** увібрали основні положення та правила конкурентної політики ЄС
- **Угода про асоціацію з ЄС (2014)** - практики та операції несумісні та сумісні з взаємною торгівлею (картельні угоди, зловживання домінуючим становищем, державна допомога)